

POSTANOWIENIE

23 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 czerwca 2026 r. w Warszawie
zażalenia R.C.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 17 listopada 2025 r., WSC 1/25,

w sprawie ze skargi R. C. o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Częstochowie z 28 marca 2025 r.,

V Gz 105/24

w sprawie z powództwa R.C.

przeciwko A. P. i S.C.

o podział majątku objętego wspólnością w ramach spółki cywilnej,

oddala zażalenie.

(M.T.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 listopada 2025 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie odrzucił skargę R.C. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, tj. postanowienia z 28 marca 2025 r., V Gz 105/24, którym oddalono zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Częstochowie w przedmiocie kosztów postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł R.C., zarzucając naruszenie: art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c., art. 424¹ § 1 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 424⁶ § 3 k.p.c.,

art. 45 Konstytucji RP. Na tej podstawie domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że wniesiona przez skarżącego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia była niedopuszczalna, a w konsekwencji podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁶ § 3 k.p.c.

Przedmiotem skargi było postanowienie Sądu Okręgowego z 28 marca 2025 r., w którym oddalono zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Częstochowie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Nie budzi zatem wątpliwości, że skarga dotyczyła wyłącznie prawomocnego orzeczenia odnoszącego się do kosztów postępowania.

Zgodnie z art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było i nie jest możliwe. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

W orzecznictwie utrwalone jest zapatrywanie, że do kategorii orzeczeń kończących postępowanie w sprawie należą wyroki oraz postanowienia wydane w postępowaniu nieprocesowym rozstrzygające co do istoty sprawy. Orzeczenie rozstrzygające co do istoty sprawy, to takie, które po uprawomocnieniu się trwale zamyka drogę do dalszego postępowania i rozstrzygnięcia (zob. uchwały składu 7 sędziów SN: z 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999/5/87, z 31 maja

2000, III 291/00, OSNC 2001/1/1, z 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001/2/22). Przedmiot merytorycznego rozstrzygnięcia objętego takim orzeczeniem nie podlega zatem ponownemu osądowi, chyba że ustawa stanowi inaczej. Orzeczeniom rozstrzygającym co do istoty sprawy należy przeciwstawić te rozstrzygające w kwestiach incydentalnych, tj. takie, które pozostają w związku z postępowaniem zmierzającym do rozpoznania żądania, ale ich byt jest samodzielny w tym znaczeniu, że zamykają określony uboczny wątek sprawy (zob. postanowienie SN z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05). Do tej kategorii orzeczeń należy zaliczyć rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów. Odrębność tego rozstrzygnięcia w stosunku do orzeczenia kończącego sprawę w instancji, wyraźnie wynika z brzmienia art. 108 § 1 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów, choć funkcjonalnie związane z orzeczeniem co do istoty, ma charakter uboczny i incydentalny. Fakt, że orzeczenie o kosztach rozstrzyga o obowiązku ich poniesienia, nie zmienia jego procesowego charakteru i nie przekształca go w orzeczenie rozstrzygające sprawę co do istoty. Nie można zatem podzielić stanowiska skarżącego, że postanowienie Sądu Okręgowego z 28 marca 2025 r. było orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. Postępowanie, którego dotyczyło to orzeczenie, zostało zakończone rozstrzygnięciem co do przedmiotu sprawy. Kontrola instancyjna ograniczała się wyłącznie do kwestii kosztów postępowania, a więc zagadnienia akcesoryjnego względem głównego przedmiotu rozpoznania. Nie może odnieść skutku argumentacja skarżącego, który wskazuje, że rozstrzygnięcie o kosztach kończy postępowanie w zakresie kosztów. Artykuł 424¹ k.p.c. wyraźnie wskazuje krąg orzeczeń poddanych kontroli w tym trybie. Rozszerzająca wykładnia art. 424¹ k.p.c., prowadząca do objęcia skargą również rozstrzygnięć o kosztach, pozostawałaby w sprzeczności z literalnym brzmieniem przepisu.

Nie jest również trafny zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Prawo do sądu nie oznacza bowiem prawa do korzystania z dowolnych lub nieograniczonych środków zaskarżenia.

Bez wpływu na ocenę dopuszczalności skargi pozostawały również podnoszone przez skarżącego okoliczności dotyczące jego wieku czy stanu

zdrowia. Okoliczności te mogą mieć znaczenie przy ocenie np. wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, nie mogą jednak prowadzić do rozszerzenia zakresu zastosowania nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak wyżej, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

(M.T.)

[a.ł]